



#מוגנים - שבוע מערכת החינוך בנושא פגיעות מיניות ברשת – מניעה, זיהוי והתמודדות

להיריב ברשת

שיעור כישורי חיים לתלמידי כיתות ד' – ו'

השימוש באינטרנט הפך בשנים האחרונות לחלק בלתי נפרד מהחיים בכלל ומחיייהם של ילדים ובני נוער בפרט. האינטרנט כמרחב חיים נוסף, מספק הזדמנויות להתפתחות אישית וחברתית ולמידה. הוא מספק סקרנות ועניין, מפיג בדידות ומאפשר שייכות. מנגד, הוא גם מגביר את החשיפה והסיכון לאלימות ולפגיעה.

בשנים האחרונות התפתחה זירה חדשה וייחודית של פגיעות מיניות ברשת. האוכלוסייה החשופה ביותר לפגיעות אלה הינה באופן טבעי ילדים ובני נוער אשר מרבים להימצא בה. התנהגות של פגיעה מינית ברשת מסוגים שונים עלולה לעיתים להיתפס על ידי ילדים ומתבגרים כנורמטיבית למרחב המקוון. כמבוגרים משמעותיים תפקידנו חשוב מתמיד - לתווך את מציאות הרשת. עלינו להעניק לתלמידינו כלים לזיהוי מצבי איום, פיתוי וסיכון ברשת. בעזרת השיח בכיתות עלינו לציידם בהבנה שביכולתם לפנות לעזרה ולהתייעץ עמנו המבוגרים גם לגבי התמודדויות שהם חווים ברשת, בין אם זה במהלך משחק, במהלך התכתבות או ברשת החברתית. נרצה ללמד אותם לשתף בחוויות הרשת. ברגעי גלוי, עניין והנאה כמו גם ברגעי ספק וסכנה.

מטרות

- התלמידים יקיימו שיח בנושא מוגנות אישית ברשת
- התלמידים ילמדו מהי פגיעה ברשת – איום, סיכון, פיתוי ועוד.
- התלמידים ירכשו כלים לזיהוי מצבי פגיעה, פיתוי וסיכון ברשת

- התלמידים ירחיבו את דרכי ההתמודדות עם מצבי פגיעה ובכללם פנייה לעזרת מבוגר

שני שיעורים, מומלץ להעבירם ברצף.

שימו לב

- עם תלמידים צעירים נשוחח על מוגנות אישית ברשת ("אני שומר על עצמי ברשת").
נדבר על הימנעות מיצירת קשר עם אנשים זרים ברשת (בדיוק כמו במרחב הפיזי)
ונעזור לתלמידים לפתח מנגנוני התרעה אישיים בפני הצעות, התנהגויות ברשת
ופיתויים שעלולים לסכן אותם. בגילאים אלו נמעיט בשימוש במושג "פגיעות מיניות"
ונעדיף ביטויים כגון - "פגיעה בפרטיות", "פגיעה בגוף", "הצעות אסורות" "שקר"
וכדומה.
- שימרו על גבולות השיחה: השיחה תתקיים תוך שמירה על פרטיות, וההתייחסות
למקרים פרטניים במידה ויעלו, תעשה באופן אישי.

פתיחה

- *דמיין את הצולף שלנו היום ללא מחשב, ללא אינטרנט, ללא
טלפון חכם..
מה דעתכם על צולף שכזה?
מה הכי יחסר לכם?
מה יתרוןותיו עבורכם?*

פעילות

- שלב א' – להלן מצורף תיאור האירוע לשיקול דעת המורה, מספר אפשרויות:**
- **במליאה – המורה תקריא את הסיפור ותבקש מהילדים להרים יד כאשר הם מזהים
מצבי סיכון בסיפור.**
 - **עבודה אישית – כל ילד יקבל את הסיפור מודפס ועליו לסמן בטוש את מצבי הסיכון
שהוא מזהה בטקסט. חלוקה לזוגות ושיח אודות מצבי הסיכון שזיהו.**
 - **עבודה קבוצתית – כל קבוצה תקבל את הסיפור. יקראו ויחליטו יחד על מצבי
הסיכון.**

רן תלמיד כיתה ו' בבית ספר "משעולים", חזר מבית הספר, אכל ארוחת צהריים וניגש למחשב. הוא חיכה להמשיך את המשחק מאתמול. רן משחק כבר זמן ממושך עם ילדים נוספים שהכיר תוך כדי משחק. הוא נהנה מאוד לשחק אתם במשחק ולהתכתב אתם בצ'אט. עידן, תלמיד כיתה ה' מבית ספר "ארזים" הזמין אותו אתמול אליו הביתה. הוא אמר לרן שהם ממש חייבים להיפגש. עידן ילד מצחיק, מספר בדיחות ממש מצחיקות, ורן מרגיש שנוצר ביניהם קשר טוב. עידן נתן לרן את הכתובת שלו והסביר לו כיצד להגיע באוטובוס. הוא גם הציע לו לא לספר לאף אחד, כי המבוגרים לא מבינים בזה. רן התלבט מה לעשות. במקביל רן משחק עם דנה היפה. דנה אוהבת מאוד משחקי מחשב וקומיקס. בדיוק כמו רן. יש להם תחביבים משותפים. דנה שלחה לרן תמונה שלה. רן חשב לעצמו, שהיא הילדה הכי יפה שהוא ראה מימיו. היא ביקשה ממנו לשלוח לה תמונה שלו. הוא בחר את התמונה הכי יפה שלו ושלח לה. דנה ממש התלהבה ואמרה לו שהוא מוצא חן בעיניה. רן היה נבוך. מזל שהיא לא יכלה לראות את הפנים האדומות שלו. גם היא מצאה חן בעיניו. היא ביקשה ממנו שיצטלם רק עם תחתונים. הוא היה נבוך מאוד מהבקשה. חשב עליה כמה רגעים וכתב לה בצ'אט שהוא מציע ששניהם יצטלמו עם הבגדים. אמילי לא השיבה. במשך יומיים שלמים דנה לא ענתה ולא הגיבה לרן. הוא שלח לה הודעות והזמנה למשחקים שונים. היא לא השיבה. הוא חשב שאולי פגע ברגשותיה של דנה ולא היה מוכן לאבד אותה. הוא כתב לה שהוא יצטלם רק עם תחתונים. הוריד את בגדיו, הכין את המכשיר שלו כדי לצלם ובדיוק באותו הרגע, נכנסה אימא שלו..

שלב ב': שיח במליאה:

- אילו רגשות ומחשבות מעורר בכם הסיפור?
- מהן התחושות והמחשבות של כל אחת מהדמויות בסיפור, להשערתכם?
- על אילו מחשבות ורגשות הסכמתם ביניכם ועל אילו היתה מחלוקת? ממה נבע הפער?
- דנה הפעילה לחץ על רן והוא השתכנע להתפשט, מה ניסתה דנה להשיג ומה ניסה רן להשיג?
- האם אתם מכירים סיפור על מישהו שנפגע ברשת? איפה זה פורסם?
- האם קרה שהציעו לכם להיפגש או הזמינו אתכם לעשות משהו שחשתם לגביו לא בנוח?
- מה דעתכם על ההצעות וההזמנות באירוע? יש לשמוע את כל העמדות והרגשות: סקרנות, עניין, מבוכה ועוד.

שלב ג': במליאה:

כיצד ניתן לזהות מצבי סיכון ברשת?
מהם הסימנים?

**היך הלאחזת על הקליק, הENTER, וזו אמצעות, אמצעות – היא זו
תענה אותנו כסימן לניהוי הסיכון. אמצעות פגיעה ברשת.**

כל קבוצה חושבת יחד מתי עליי לעצור ולהפעיל שיקול דעת. למשל:

כשמישהו מבקש ממני לצלם צילום אינטימי

כשמישהו זר מבקש להיפגש איתי

כשמבקשים ממני לעשות משהו אישי ופרטי מול המצלמה

הפצת תמונה אינטימית

שאלה למליאה - איך נשמור על עצמנו ברשת?

לחלק צילום כף יד (מצורפת כנספח), אופציה נוספת - שהילדים יציירו אותה, ועל כף היד
ליצור את הסימנים, שמסייעים בידינו לעצור פגיעה אפשרית (מצ"ב בנספח).

לסיכום חלק זה, המורה תעביר את המסרים הבאים:

- לא מוסרים פרטים אישיים לילדים ולילדות ולמבוגרים שהכרנו דרך הרשת.
- לא שולחים תמונות אישיות לילדים ולילדות, למבוגרים ולמבוגרות שהכרנו דרך הרשת.
- לא קובעים פגישות עם ילדים וילדות, מבוגרים או מבוגרות שהכרנו דרך הרשת.
- אם אנחנו מזהים שאולי מישהו מנסה לפגוע בנו חשוב לפנות להורים, לאח גדול, למורה, ליועצת או לכל מבוגר עליו אנחנו סומכים ולבקש עזרה.
- אפשר לעצור פגיעות ברשת! גם אם טעינו בהתחלה והיינו קצת בקשר עם מי שפגע בנו, תמיד אפשר לעצור, להפסיק להתכתב אתו ולספר על זה להורים.
- מי שפוגע בכם ברשת עובר על החוק, הוא עושה משהו אסור. הוא פוגע בפרטיות שלכם ובביטחון שלכם.
- ילד או ילדה שנתקלים בפגיעה ברשת אינם אשמים! מי שאשם זה מי שמנסה לפגוע בהם או מי שחושף אתכם לתכנים שאינם מתאימים לגילם.

- אתם יודעים לשמור על עצמכם ברשת. כמו בחיים האמיתיים: אתם חזקים ולא מתפתים, אתם משתפים את ההורים והמורים כי אתם חכמים וזהירים

כל זמן הוא הזמן הנכון להתלונן על הפגיעה!

אפשר וצריך לפנות לעזרה, בכל שלב בתהליך הפגיעה:

אם הצלחתם לזהות מראש שזו פגיעה ומנעתם אותה – חשוב לשתף כדי לקבל עידוד ותמיכה וכדי לוודא שאותו אדם לא יפגע בבני נוער אחרים.

אם הפגיעה מתרחשת כעת ואתם נתונים עכשיו לאיום, סחיטה, פיתוי או פגיעה פיזית – חשוב לשתף כדי לעצור את הפגיעה, לשמור עליכם ולמנוע מהפוגע להמשיך לפגוע.

אם הפגיעה הסתיימה – חשוב לשתף כדי לקבל שתוכלו לקבל תמיכה ועזרה וכדי למנוע מאותו אדם לפגוע בבני נוער אחרים.

לסיכום השיעור, לשיקול דעת המורה, ניתן להשתמש בסרטונים הבאים:

פרטיות ברשת

סרטון האנימציה מציג את הסוגיה של פרטיות ברשת ומעביר את המסר של אי מסירת פרטים אישיים לאדם שהכרנו ברשת. הילדים אינם תופסים את השיח עם אדם ברשת כשיח עם אדם זר. זאת מכיוון שהם מתכתבים אתו בנושאים משותפים וחווים אותו כמוכר, אפילו כחבר.

על המורה לחדד את המסרים הבאים לסיכום הצפייה בסרטון:

1. לעיתים האדם עמו אנו משוחחים ברשת, אינו האדם שהוא מציג ועלול להיות מתחזה.
2. כשמישהו שטרם פגשנו פנים מול פנים מבקש מאתנו פרטים אישיים אנחנו לא נענים לבקשתו ולא מוסרים פרטים אישיים, כחלק מכללי גלישה בטוחה.
3. שיתוף ההורים הוא חשוב כי יש להם יכולת להגן עלינו בעת הצורך.

בטוחים שאנחנו בטוחים

בסרטון הילדים יצפו בשיר שמעודד אותם לפנות להורים עת הם נחשפים למשהו לא מתאים ולא נעים תוך כדי גלישה. ניתן לסיים את השיעור עם השיר ולשאול את הילדים מה למדו מהשיעור. את התובנות שיעלו ניתן לכתוב על לוח שתלוי בכיתה.

אפשרות נוספת לסיכום השיעור היא פעילות יצירתית :
לצייר על דף/ להדביק גזרי עיתונים/ לכתוב משפט קצר/ חמשיר קטן/ סלוגן/ סיפור קצר/אמנה כיתתית, על אחד מהמסרים הבאים:

- שמרו על פרטיותכם ואל תמסרו פרטים מזהים (שם+ שם משפחה + כתובת+ טלפון+ סיסמה+ שם בית הספר+ תמונה שלכם) למי שלא פגשתם.
- הגדירו מי יכול לראות את מה שאתם מעלים ברשת.
- אם הכרתם ברשת מישהו שנשמע או נראה נחמד, אל תפגשו אתו ללא ידיעת ההורים והסכמתם.
- אם תרגישו ששיחה שאתם מנהלים לא נעימה או מבלבלת אתכם - באפשרותכם להתנתק ולחסום
- תכנים ברשת המכילים תמונות או סרטים שיש בהם אלימות, הפחדה, איברים פרטיים של אנשים או כל דבר שגורם לכם להרגיש לא בנוח אינם מתאימים לצפייה.
- אנשים שאינם מוכרים לכם עלולים להיות מתחזים.
- אנשים שהכרתם ברשת עשויים לפגוע בכם לאחר שרכשו את האמון שלכם.
- כשפרופיל מעלה הרבה "stories" ונראה פעיל או כשפרופיל יש הרבה עוקבים, זה לא בהכרח מעיד עליו שהוא פרופיל אמיתי ואמין. (לעיתים אנשים מתחזים עושים זאת בצורה מתוחכמת וכך מיצרים עוקבים רבים)
- כשמגיעה הצעת עבודה לילדים ובני נוער ברשת לצורך הופעה או פרסום כגון דוגמנות- זה מצריך אישור הורים על פי חוק. אם אין בקשה לאישור הורים מצד המציע או אם יש מצדו הפצרה להתחיל לעבוד ללא ידיעת הורים- זה צריך להדליק נורה אדומה שמדובר אולי בניסיון פגיעה.
- חשוב לא לשמור בנייד תמונות וסרטונים אינטימיים, ולא לשלוח אותם לאף אחד, גם לא לחברים טובים. כך נמנע אפשרות להפצת תיעוד פרטי ללא הסכמה.
- במקרה של פגיעה חשוב לתעד את המידע הפוגעני (צילום מסך)
- שיתוף ההורים הוא חשוב. אפשר לשתף גם מורה/יועצת/מנהלת או כל מבוגר שאתם סומכים עליו. גם אם אתם חוששים מתגובת המבוגר לו החלטתם לספר, זכרו שאתם חשובים לו והוא יסייע ויגן עליכם כשתזדקקו לכך.
- יש להימנע מכניסה לקבוצות ווטסאפ פתוחות (כניסה לקבוצה באמצעות לינק) . בקבוצות אלו יתכן ונמצאים אנשים שאנחנו לא מכירים שעלולים לקיים תקשורת פוגענית עמנו, כגון: שליחת תמונות פורנוגרפיות. אנשים אלה אוספים מידע אישי של פרטי ההתקשרות שלנו ועלולים ליצור עמנו קשר אישי ולהמשיך בתקשורת הפוגענית.

- ניתן ומומלץ לפנות למטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת (מוקד 105) להיוועצות וקבלת עזרה במקרי פגיעה.

נספח מספר 1 – צילומי כף יד



נספח מספר 2 – איך נזהה את סימני האזהרה לפגיעה מינית ברשת?



איך אפשר לדעת שמנסים לפאז בנו דרך הרשת? #האצבעות_יודעות

קיבלת הצעה ברשת ממישהו שאינך מכיר באופן אישי, מישהו שאינו חבר או חברה. אתה מתלבט: אולי זו הצעה שווה וטובה? ואולי לא. אולי זאת הצעה שעלולה לפתות אותך, לשקר לך ולגרום לך להיפגע. איך תדע? #האצבעות_יודעות

הבט על כף ירך וסגור את אצבעותיך לאגרוף.
כעת ענה על 5 שאלות, אחרי כל תשובה פתח אצבע אחת:

1. האם בקש ממך לכתוב פרטים אישיים או לפזח תמונות אישיות?
2. האם בקש ממך לשמור זאת בסוד וללא תכלה להוריק?
3. האם מחמיאים לך ואומרים לך שאתה ממש מיוחד?
4. האם מציעים לך להיפגש ללא ידיעת הוריק?
5. האם מבטיחים לך פרסום, כסף, פאיסה עם מפורסמים או מתנות?

הבט על היד שלך... היא אומרת לך "עצור"
כל אצבע ביד שלך מסמנת לך – אל תקליד, אל תענה, אל תשלח
אל תמשיך להיות בקשר עם האדם הזה, הוא עלול לפגוע בך.
ספר עליו מיד להוריק, למורה או ליועצת
אין כמוך! אתה יודע לשמור על עצמך!

